DOMSTOLENS DOM
av den 21 november 1991*

I mål C-269/90

har Bundesfinanzhof till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Hauptzollamt München-Mitte

och

Technische Universität München.

Begäran avser giltigheten av kommissionens beslut 83/348/EEG av den 5 juli 1983 varigenom fastställs att apparaten "Jeol-Scanning Electron Microscope, model JSM-35 C" inte kan beviljas befrielse från importtull enligt Gemensamma tulltaxan (EGT L 188, s. 22, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå).

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden O. Due, avdelningsordförandena Sir Gordon Slynn, R. Joliet, F. A. Schockweiler och F. Grévisse samt domarna G. F. Mancini, C. N. Kakouris, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias, M. Díez de Velasco och M. Zuleeg,

generaladvokat: F. G. Jacobs,
justitiesekreterare: H. A. Rühl, avdelningsdirektör,

* Rättegångsspråk: tyska.

som beaktat de skriftliga yttrandena från

— Technische Universität München, genom M. Wachinger, Leitender Regierungsdirektor,

— kommissionen, genom juridiske rådgivaren J. Sack, i egenskap av ombud,

som beaktat förhandlingsrapporten,

som hört de muntliga yttrandena från kommissionen avgivna vid sammanträde den 11 juni 1991,

som hört generaladvokatens förslag till avgörande, framlagt vid sammanträde den 11 juli 1991,

meddelar följande

dom

1 Genom beslut av den 17 juli 1990, som inkom till domstolen den 6 september 1990, har Bundesfinanzhof i enlighet med artikel 177 i EEG-fördraget ställt en fråga om giltigheten av kommissionens beslut 83/348/EEG av den 5 juli 1983 varigenom fastställs att apparaten "Jeol-Scanning Electron Microscope, model JSM-35 C" inte kan beviljas befrielse från importtull enligt Gemensamma tulltaxan (EGT L 188, s. 22, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå).

2 Denna fråga har uppkommit inom ramen för en tvist mellan Technische Universität München och Hauptzollamt München-Mitte.

3 Tvisten gäller om en vetenskaplig apparat som importerats till gemenskapen skall beviljas tullbefrielse i enlighet med artikel 3.1 b i rådets förordning (EEG) nr 1798/75 av den 10 juli 1975 om befrielse från tull enligt Gemensamma tulltaxan vid import av undervisningsmateriel och vetenskapligt och kulturellt materiel (EGT L 184, s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå), i dess ändrade lydelse enligt rådets förordning (EEG) av den 8 maj 1979 (EGT L 134, s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå) som trädde i kraft den 1 januari 1980.

4 Mellan den 1 juni 1979 och den 23 mars 1981 importerade Technische Universität München ett svepelektronmikroskåp modell JSM-35 C, tillverkat av bolaget Japan Elektron Optics Laboratory Ltd i Tokyo, som övergick till fri omsättning. Apparaten var avsedd för forskningsarbete vid universitetets institutioner för kemi, biologi och geovetenskap. Den skulle användas inom ramen för studier av elektrokemiska processer, problem inom geologi, mineralogi och livsmedelskemi samt för forskning om syntetisk materia, fotokemiska emulsioner och biologiska system.

5 Hauptzollamt beviljade först tullbefrielse för apparaten, men krävde senare genom beslut av den 14 och 15 april samt den 22 juni 1982 ut tullavgifter på 31 110 tyska mark, samt importomsättningsskatt på 3 746 tyska mark.

6 Sedan Technische Universität i administrativ ordning överklagat besluten begärde Hauptzollamt att kommissionen skulle ingripa i enlighet med artikel 7.2 i kommissionens förordning (EEG) nr 2784/79 av den 12 december 1979 om tillämpningsförskrifter till förordning (EEG) nr 1798/75 (EGT L 318, s. 32, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå).

7 Den 5 juli 1983 antog kommissionen det nämnda beslutet 83/348 enligt vilket elektronmikroskopet i fråga inte kunde befrias från importtull enligt Gemensamma tulltaxan, eftersom det inom gemenskapen tillverkades apparater av likvärdigt vetenskapligt värde och med samma användningsområde, i synnerhet PSEM 500 X tillverkad av bolaget Philips Nederland BV.

8 Till följd av detta beslut från kommissionen avslog Hauptzollamt ansökan om tullbefrielse, varefter Technische Universität väckte talan vid domstol.

9 Bundesfinanzhof, som handlägger målet i sista instans, anser att det ger upphov till frågan huruvida det nämnda kommissionsbeslutet 83/348 är giltigt. Enligt Bundesfinanzhof har domstolen tidigare alltid fastställt att den endast har begränsad prövningsrätt i tvister som gäller import av vetenskapliga apparater med tullbefrielse. I enlighet med denna rättspraxis kan domstolen, på grund av de tekniska frågor som uppkommer på detta område, endast ogiltigförklara ett beslut från kommissionen när det rör sig om ett uppenbart bedömningsfel eller om maktmissbruk. Bundesfinanzhof tvivlar på om det går att vidhålla denna uppfattning.

10 Bundesfinanzhof anser att fastställandet av de faktiska omständigheterna och tillämpningen av de rättsliga kriterier som reglerar beviljandet av tullbefrielse

inte kan undandras domstolsprövning. Det faktum att den prövning som de behöriga tullmyndigheterna gör angående vetenskapliga apparaters likvärdighet i huvudsak är av teknisk natur förändrar ingenting vad gäller kravet på rättsligt skydd.

11 Bundesfinanzhof har således bett domstolen avgöra om det nämnda beslutet 83/348 är giltigt.

12 För en utförligare redogörelse för omständigheterna i tvisten vid den nationella domstolen, den rättsliga ramen, rättegångens förlopp och de till domstolen ingivna yttrandena hänvisas till förhandlingsrapporten. Handlingarna i målet i dessa delar återges i det följande endast i den mån domstolens argumentation kräver det.

13 Det skall påpekas att när det är fråga om ett administrativt förfarande som inbegriper komplexa tekniska bedömningar skall kommissionen ges utrymme för skönsmässig bedömning för att kunna utföra sin uppgift.

14 När gemenskapens institutioner ges utrymme för sådan skönsmässig bedömning bör dock särskilt stor vikt läggas vid att de garantier som tillhandahålls av gemenskapens rättsordning i fråga om administrativa förfaranden uppfylls. Dessa garantier innebär bl.a. att den behöriga institutionen är skyldig att omsorgsfullt och opartiskt pröva alla omständigheter som är relevanta i det aktuella fallet, att den berörda personen skall ha rätt att framföra sina synpunkter samt att beslutet skall vara tillräckligt motiverat. Det är endast under sådana förhållanden som domstolen kan kontrollera om de faktiska och rättsliga omständigheter som är av betydelse för den skönsmässiga bedömningen föreligger.

15 Det skall således prövas om det ifrågasatta beslutet fattats i enlighet med de ovannämnda principerna.

16 Vad gäller den första punkten skall det påpekas att den nämnda förordningen nr 1798/75 varigenom Florensavtalet av den 22 november 1950 (se EGT 1979, L 134, s. 14, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå) genomfördes i gemenskapen, föreskriver att de avtalsslutande staterna förbinder sig att inte kräva tullar eller andra avgifter vid import av vetenskapliga apparater avsedda för undervisning eller forskning, förutsatt att apparater av likvärdigt vetenskapligt värde inte tillverkas i importlandet.

17 Enligt det första beaktandet i ingressen till förordning nr 1781/75 bör undervisningsmateriel samt vetenskapligt och kulturellt materiel i största möjliga mån beviljas befrielse från tullar enligt Gemensamma tulltaxan för att underlätta det fria utbytet av idéer och utövandet av kulturell verksamhet och vetenskaplig forskning inom gemenskapen.

18 I enlighet med artikel 3.1 i förordningen skall vetenskapliga instrument och apparater som importeras enbart i icke-kommersiellt syfte beviljas befrielse från tullar enligt Gemensamma tulltaxan förutsatt att instrument eller apparater av likvärdigt vetenskapligt värde inte tillverkas i gemenskapen.

19 Härav följer att en vetenskaplig apparat som importerats till gemenskapen endast kan nekas tullbefrielse på grund av att det finns en apparat med likvärdigt vetenskapligt värde inom gemenskapen, under förutsättning att de myndigheter som skall tillämpa förordning nr 1798/75 säkert har kunnat fastslå detta.

20 Inom ramen för det förfarande som föreskrivs i ovan nämnda förordning nr 2784/79 rådgör kommissionen med medlemsstaterna och, i förekommande fall, en expertgrupp. Om det av gruppens undersökning framgår att en likvärdig apparat tillverkas i gemenskapen fattar kommissionen ett beslut som fastställer att den berörda apparaten inte uppfyller villkoren för att beviljas befrielse från importtull.

21 Kommissionen har medgett att den alltid har rättat sig efter expertgruppens yttrande eftersom den inte har tillgång till andra informationskällor när det gäller de berörda apparaterna.

22 Expertgruppen kan således utföra sin uppgift endast om den består av personer som har den nödvändiga tekniska sakkunskapen på de olika användningsområdena för de vetenskapliga apparaterna i fråga, eller om gruppens medlemmar rådgör med experter som besitter sådan kunskap. Det framgår dock varken av protokollet från expertgruppens sammanträde eller av förhandlingarna vid domstolen att medlemmarna i gruppen i fråga själva hade de nödvändiga kunskaperna i kemi, biologi eller geovetenskap eller att de rådfrågat experter på dessa områden för att kunna ta ställning till de tekniska problem som uppstår i samband med bedömningen av huruvida de berörda vetenskapliga apparaterna är likvärdiga. Kommissionen har därmed åsidosatt sin skyldighet att opartiskt och omsorgsfullt pröva alla relevanta omständigheter i målet i fråga.

23 Det skall för det andra påpekas att förordning nr 2784/79 inte ger den part som importerar den vetenskapliga apparaten möjlighet att framföra sin ståndpunkt till expertgruppen eller att yttra sig om de fakta som gruppen har tillgång till eller att ta ställning till gruppens yttrande.

24 Det är dock den importerande institutionen som bäst känner till de tekniska egenskaper som den vetenskapliga apparaten skall besitta med tanke på det arbete som den är avsedd för. Jämförelsen mellan den importerade apparaten och de instrument som tillverkas i gemenskapen skall därför ske mot bakgrund av de upplysningar som den berörda institutionen lämnat vad gäller planerade forskningsprojekt och den användning som apparaten är avsedd för.

25 Rätten att yttra sig under ett sådant administrativt förfarande förutsätter att den berörda parten har möjlighet att redan under förfarandet vid kommissionen ta ställning till och uttala sig om relevansen av de faktiska omständigheterna och i förekommande fall de handlingar som gemenskapsinstitutionen har tillgång till. Detta krav har inte uppfyllts vid det tillfälle då det omtvistade beslutet fattades.

26 Vad slutligen för det tredje gäller den motivering som krävs enligt artikel 190 i fördraget, framgår det av domstolens fasta rättspraxis (se bl.a. dom av den 26 juni 1986 i mål 205/85 Nicolet Instrument, Rec. s. 2049) att det resonemang som har förts av den gemenskapsinstitution som antagit den påtalade rättsakten klart och otvetydigt måste framgå av motiveringen, så att berörda personer kan få kännedom om skälen till den vidtagna åtgärden och kunna försvara sina rättigheter, och så att domstolen kan utöva sin prövningsrätt.

27 Det skall i förevarande fall konstateras att kommissionens beslut inte innehåller en tillräcklig redovisning av de vetenskapliga skäl som ligger till grund för slutsatsen att den i gemenskapen tillverkade apparaten är likvärdig med den importerade apparaten. Det omtvistade beslutet återger nämligen bara ordalydelsen av ett av kommissionens tidigare beslut, beslut 82/86/EEG av den 23 december 1981 (EGT 1982, L 41, s. 53, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå). Den berörda parten har således ingen möjlighet att kontrollera om beslutet innehåller felaktiga bedömningar. Beslutet uppfyller därmed inte de krav som föreskrivs i artikel 190 i fördraget.

28 Av dessa överväganden tillsammantagna följer att beslutet i fråga fattats enligt ett administrativt förfarande som inte beaktar den skyldighet som åligger den berörda institutionen att omsorgsfullt och opartiskt pröva alla relevanta omständigheter i det omtvistade målet samt att det kränker rätten att yttra sig och bortser från kravet på att beslutet i fråga skall vara tillräckligt motiverat.

29 Svaret på den nationella domstolens fråga blir således följande. Kommissionens beslut 83/348 av den 5 juli 1983 varigenom fastställs att apparaten "Jeol-Scanning Electron Microscope, model JSM-35 C" inte kan beviljas befrielse från importtull enligt Gemensamma tulltaxan är ogiltigt.

Rättegångskostnader

30 De kostnader som har förorsakats kommissionen, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående den fråga som genom beslut av den 17 juli 1990 förts vidare av Bundesfinanzhof – följande dom:

Kommissionens beslut 83/348/EEG av den 5 juli 1983 varigenom fastställs att apparaten kallad "Jeol-Scanning Electron Microscope, model JSM-35 C" inte kan beviljas befrielse från importtull enligt Gemensamma tulltaxan är ogiltigt.

Due Slynn Joliet Schockweiler Grévisse

Mancini Kakouris Moitinho de Almeida

Rodríguez Iglesias Díez de Velasco Zuleeg

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 21 november 1991.

J.-G. Giraud
Justitiesekreterare

O. Due
Ordförande